Welk principe de hoogleeraar heeft, die daaraan doceert, doet er niet toe, als hij maar een wetenschappelijk werker is.

Voor een oogenblik laten we nu daar, dat de historie tot op dien tijd scheen uit te wijzen, dat wetenschappelijke werkers bijna alleen onder hen te vinden waren, die in politicis tot de linkerzijde behoorden.

Indifferent nu is volstrekt niet hetzelfde als paganistisch.

Het paganisme kenmerkt zich juist daardoor, dat het van het indifferentisme niets moet hebben.

Het heidendom doet in alles het religieuse, zij het dan het valsch religieuse, domineeren.

Indifferentisme tegenover het principe is een vrucht van Westersche „beschaving", nader van het humanisme in den breeden zin van het woord.

Prof. Slotemaker de Bruïne doet daarom Dr Kuyper geen recht wedervaren, als hij met deze tegenstelling, welke zijn rede van 1903 beheerschte, niet rekent.

De openbare universiteit heeft geen principe.

Dat was in 1903 Kuypers grief.

Dat is ook de onze.

Om de kwestie heen.

„De Nederlander", die tegenwoordig onder hoofdredaktie van prof. dr Slotemaker de Bruïne en den heer Snoeck Henkemans staat, wijdt een hoofdartikel aan wat wij in onze eerste driestreep „Als ik Christelijk Historisch was..." bespraken.

Is de veronderstelling niet gewettigd, dat de schrijver dezelfde is als hij, tegen wiens referaat wij ons meenden te moeten verdedigen?

Na een inleiding vervolgt „De Nederlander":

> Wij vragen ons echter af, of wij thans ietwat anders moeten gaan spreken.
>
> Aanleiding daartoe geeft ons een kort artikel in „De Reformatie", een weekblad onder eindredactie van Prof. Dr V. Hepp, hoogleeraar aan de Vrije Universiteit.
>
> De stelling van Dr Slotemaker de Bruïne te Lunteren, dat „anti-revolutionairen voor hun geestverwanten een hoogleeraarsplaats aan de openbare universiteit aanvaarden," wordt daar in haar algemeenheid gewraakt. O.a. in deze woorden:
>
> Zooals het in het verslag staat, is het zeker niet juist.
>
> Hebben de anti-revolutionairen — dat zal dan toch wel moeten zijn door middel van de partij — in deze ooit een uitspraak gedaan?
>
> Zeker, er zijn enkele anti-revolutionairen aan een openbare universiteit als hoogleeraar werkzaam.
>
> Zij hebben dat grootendeels aan anti-revolutionaire ministers te danken.
>
> Maar heeft de partij dat ooit gesanctioneerd?
>
> Mag men spreken van een aanvaarden door de anti-revolutionairen?
>
> Er zijn anti-revolutionairen, die het hoogleeraarschap aan een openbare universiteit minder wenschelijk, zelfs min of meer bedenkelijk achten.
>
> Hoe groot hun percentage is, valt niet na te gaan.
>
> Doch ze zijn er.
>
> Er is indertijd veel strijd over gevoerd.
>
> Opgelost is die kwestie niet.

De redactie rekent dit punt niet tot de gewichtigste. Wij zijn haar niettemin zeer dankbaar, dat zij het aan de orde stelt. Want het breekt een aantal gewichtige kwesties open.

Zoolang „de kwestie niet is opgelost", kan dus de partij tot elk der twee mogelijkheden besluiten. Voor een anti-revolutionair is plaats bij ons openbaar hooger onderwijs; of wel: er is voor hem aldaar geen plaats.

Wel te verstaan: niet naar het oordeel van een benoemend minister, maar naar dat van de A.-R. partij.

„Geen plaats" zou dan echter de uitdrukking wezen van het nieuwe beginsel in het algemeen: de A.-R. partij verwerpt voor de openbare universiteiten het huidig karakter en vraagt een ander karakter daarvoor in de plaats.

Immers is het uitgesloten, dat „De Reformatie" de A.-R. kalm in een uitzonderingspositie zou laten plaatsen; uitgesloten evenzeer, dat het blad zich zulk een mogelijke beslissing aan A.-R. zijde denken kan zonder zich op het beginsel te bezinnen.

Maar nu ziet men wel tevens in, waarom de sobere woorden van „De Reformatie" ons zoo gewichtig schijnen.

Welk karakter wil men aan onze landsuniversiteiten en hoogescholen zien toegekend? Dát is de kwestie.

Het Chr.-Hist. program spreekt zich ter zake met volkomen klaarheid uit. Het handhaaft den sinds lang bestaanden toestand. Maar zoo iemand wijzigen wil: wat wil hij dan?

Men zal eerst een staalkaart gereed moeten maken. B.v. liberaal, roomsch-katholiek, protestantsch-christelijk. Elk dezer drie aanduidingen lijdt echter — als het gaat over wereldbeschouwing en wetenschaps-opvatting — een onderverdeeling in tweeën of drieën of meer.

Hier zal de overheid moeten preciseeren.

Vervolgens zal zij uit deze mogelijkheden er één moeten kiezen en deze één met uitsluiting van de overige aan de openbare universiteiten en hoogescholen moeten realiseeren. Welke?

Eindelijk zal zij de leerkrachten vóór de benoeming aan wereldbeschouwing en resultaat moeten binden; tijdens den ambtsduur op wereldbeschouwing en resultaat moeten toetsen.

Wij achten dit alles principiëel en practisch zóó volkomen onuitvoerbaar, dat de A.-R. partij zich wel driemaal zal bedenken, eer zij verandering van het wezen onzer huidige openbare universiteiten vóórstaan gaat.

Het zal wel blijven bij het bestaande, dat tot heden door allen als normaal werd aanvaard.

Indien wij ons vergissen, zullen wij het gaarne van „De Reformatie" vernemen.

Het onderwerp is een gedachtenwisseling meer dan waard.

Ieder gevoelt, dat „De Nederlander" om de kwestie, welke wij uit het Luntersche referaat aanroerden, heenredeneert, en daarvoor andere kwesties in de plaats stelt.

Wat was in het geding?

Dit, dat Dr Slotemaker de Bruïne te Lunteren heeft geponeerd: „De Roomsch-Katholieken en antirevolutionairen aanvaarden voor hun geestverwanten een hoogleeraarsplaats aan de openbare universiteit".

Om de gevolgtrekking, welke de geachte referent daaruit maakte, dachten we goed te doen de grondstelling zelf onder de loupe te nemen en moesten we deze als onjuist kwalificeeren.

Wij zeiden, dat men geen recht had in deze van een algemeene houding van DE antirevolutionairen te spreken.

Dat zou men kunnen doen, indien de anti-revolutionaire partij op dit punt eenige uitspraak had gedaan.

Maar waar men naar zulk een uitspraak tevergeefs zal zoeken, mist men dit recht.

Wat doet nu „De Nederlander"?

Brengt hij zulk een partij-uitspraak bij?

In het geheel niet.

Maar het blad houdt er zich mee bezig, wat de A.-R. partij zou kunnen besluiten.

Dat nu leidt van de kwestie af.

Het gaat erom, wat de A.-R. partij hééft besloten.

Daarop zou alleen een uitlating als prof. Slotemaker de Bruïne zich te Lunteren veroorloofde, mogen zijn gebaseerd.

Wij willen over de kwestie, welke „De Nederlander" aansnijdt, gaarne van gedachten wisselen.

Doch om het debat zuiver te houden, is het noodzakelijk, dat eerst de aanhangige kwestie wordt afgedaan.

„De Nederlander" bekenne, dat de redenaar te Lunteren hierin te ver is gegaan.

Dan kunnen we verder spreken.

Internationaal Vrijzinnig Protestantisme.

Onlangs werd te Arnhem in het Oolgaardthuis een conferentie voor Internationaal Vrijzinnig Protestantisme gehouden.

Zij werd door 50 afgevaardigen uit verschillende landen bijgewoond.

Tegen 1932 wordt een groot congres beraamd.

Enthoesiaste verslagen verschenen in de bladen.

„De Stroom" eindigt zijn verslag aldus: „Deze samenkomst is geweest een met bewustheid aanvaarden door een groep mannen en vrouwen van de groote taak, die voor hen lag. Voortaan zal men zich sterker dan ooit verbonden en gebonden voelen en van den arbeid, die thans aanvangen moge, gelde het stille woord, waarmee prof. de Graaf de conferentie sloot: God bless you all".

Het Modernisme is ons alzoo vooruit.

Het begrijpt de kracht van internationale samenwerking.

Dit strekke ons tot beschaming.

Waarom zou, wat het Modernisme kon, den Calvinisten niet gelukken?

Het overwon de zwarigheden!

Waarom moeten wij op de zwarigheden ons blind staren in plaats van ze te overwinnen?

Voor ons zijn ze zeker niet grooter dan voor de Modernisten.

Blijven we dan niet achter!

Rapporten op mindere vergaderingen.

Men vraagt ons of het kerkrechtelijk wel te verdedigen is, dat de rapporten, welke op de e.k. Generale Synode behandeld zullen worden, op de mindere vergaderingen, Kerkeraad, Classis en Particuliere Synode niet worden besproken en dat het resultaat van die bespreking niet ter kennis van de Generale Synode wordt gebracht.

Wij willen daarop maar dadelijk antwoorden, dat dit o.i. uit kerkrechtelijk oogpunt volkomen in den haak is.

De rapporten worden aan alle kerkeraden in een zeker aantal exemplaren toegezonden, opdat de leden die kunnen bestudeeren.

Hebben deze leden geen bijzondere voorstellen ter verbetering of achten zij zich inkompetent om een oordeel te vellen, dan moet het als een verstandige handeling worden aangemerkt, dat bespreking achterwege blijft.

Hetzelfde geldt van Classis en Part. Synode.

De kerken zelf onderzoeken door hun afgevaardigden ter Synode eerst de rapporten, vóór zij in behandeling komen.

Die afgevaardigden mogen op geenerlei wijze vooraf gebonden worden.

Als zij door commissoriaal onderzoek of discussie een andere overtuiging krijgen dan zij oorspronkelijk hadden, mogen zij daarover niet lastig worden gevallen.

Zij moeten in volle vrijheid kunnen stemmen.

Door een besliste uitspraak oefent een mindere vergadering, die hen naar de Synode zendt, altijd zekere pressie op hen uit.

Vooral heeft het een gevaarlijken kant, wanneer de mindere vergaderingen aan de Synode voorstellen de konklusies van een rapport wel of niet aan te nemen.

Licht begint men dan deze uitspraken te tellen en vestigt zich de opinie, dat de Generale Synode een voorstel, dat in de mindere vergaderingen in meerderheid gunstig werd beoordeeld, niet mag verwerpen en omgekeerd.

Dat is ook een zeker soort van independentisme.

Veiliger en beter is het dan ook, wanneer de mindere vergaderingen zich van dergelijke uitspraken onthouden.

Zij mogen de Generale Synode toch niet beïnvloeden.

Anders staat het natuurlijk, wanneer uit de kerken nieuwe voorstellen of amendementen opkomen.

De mindere vergaderingen kunnen besluiten, die te bespreken of naar de Synode door te zenden, naar gelang het haar het profijtelijkst voorkomt.

Doch een eenvoudig vóór of tégen uit te spreken over de rapporten lijkt ons niet raadzaam.

Ook om praktische redenen.

Aan een degelijke behandeling van die rapporten kan op de mindere vergadering niet gedacht worden.

Dan zouden deze bijna even lang moeten duren als de Generale Synode.

Het vóór of tegen wordt op de mindere vergaderingen vaak niet ingegeven door bezonken oordeel na nauwgezette bestudeering en breede discussie, maar door sentiment.

Daardoor mag echter een kerk zich niet laten leiden.

Er kan niet genoeg de nadruk op worden gelegd: op de Generale Synode oordeelen de kerken zelf door haar afgevaardigden.

Indrukken van den dag.

Philadelphia, 5 April 1930.

Het seminarie te Princeton telt niet minder dan zes docenten in de z.g.n. „praktische theologie".

Indien het niet zoolang ophield, zou het de moeite loonen, eens na te gaan, welke colleges in dit vak al zoo worden gegeven.

Het behoeft wel niet gezegd, dat homiletiek (predikkunde) en public speaking (de kunst om in het openbaar te spreken) in het bijzonder verzorgd worden.

En dat is, zoover mijn informaties reiken, aan alle seminaries in Amerika het geval.

Geen wonder, dat Amerika zooveel goede sprekers bezit. De voordeelen van de training als student zijn inderdaad niet gering. Er is langzamerhand ontstaan een Amerikaansche kanselwelsprekendheid. Eerste vereischte daarbij is een vlotte voordracht. Het Amerikaansche publiek is zeer gesteld op vlug spreken. Natuurlijk ontbreekt ook hier de overdrijving niet. Zulke domineees moeten hun welbespraaktheid door halfvolle kerken boeten. Ook komt het voor, dat een, die een langzamer tempo kiest, toch als kanselredenaar zeer gewild is. Als voorbeeld noemde men mij de bekende Mac Cartney. Doch in doorsnee is min of meer haastig spreken zeer in trek. Daarenboven staat de Amerikaan er sterk op, dat zijn dominee niet leest. Ook niet half leest. De preeken behooren daarom gememoriseerd te worden, tenzij iemand het improviseeren is aangeboren. Meer dan de Nederlander, wil de Amerikaan, dat een predikant niet gebonden is aan zijn papier, maar zijn gemeente in de oogen ziet. Zou dat kontakt worden gemist, dan zou hij al spoedig een prooi worden van verstrooidheid. Hij wil geboeid worden. Het onderwijs op het seminarie is daarop geheel berekend. Vanzelf kan het niet vermeden worden, dat vele predikanten van hun studententijd af zich richten naar één model. Men wordt er door getroffen, dat zoovelen een en dezelfde intonatie hebben. De Amerikaansche intonatie is aangenaam en welluidend, maar deze sluit gewoonlijk stembuiging van eenigen omvang uit. Een man als Fosdick echter beschikt, naar ik vernam, wel over een rijke stembuiging, en men schrijft het daaraan voor een deel toe, dat hij zulk een naam als spreker heeft, want de inhoud van zijn voordrachten en preeken steekt niet boven het middelmatige uit. De oefening in publiek spreken komt inzonderheid aan hen, die geen natuurlijke welsprekendheid bezitten, ten goede. Maar het is de vraag, of aangeboren talenten niet dikwijls verhinderd worden zich te ontwikkelen. Waar echter zulke aangeboren talenten gemeenlijk zeer schaarsch zijn, is het buitengewone werk, dat hiervan in de opleiding wordt gemaakt, voor de meesten van hooge waarde. Zou er in ons land over het algemeen niet te weinig aandacht aan worden geschonken?

Het was mijn laatste dag in Princeton. 's Morgens wandelde ik nog even over den „campus". Ik bezocht inderhaast ook de bibliotheek van de universiteit en keek bewonderend rond in de „treasure-room" (letterlijk: schatkamer). De verzameling handschriften en curiosa moet een waarde vertegenwoordigen van meer dan een miljoen dollar. De deur, die daartoe toegang verschaft, is een kluisdeur. Er is een speciale vergunning toe noodig om daar binnen te gaan. Op den „campus"